

ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน 2564

“จงทำ” และ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม THE “DOS” AND “DON’TS” OF LITERATURE REVIEWS

วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ
Wirayut Phonphotthanamat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, e-Mail: p.wirayut@gmail.com

Assistant Professor, Faculty of Political Science,

Ramkhamhaeng University, e-Mail: p.wirayut@gmail.com

(Received: 2021, May 5; Revised; 2021, July 10; Accepted: 2021, July 14)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสิ่งที่ “จงทำ” และ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม จากการศึกษาพบว่า การแสวงหาความรู้และความจริงในทางวิชาการในปัจจุบันนิยมใช้วิธีการวิจัย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีระเบียบกฎเกณฑ์หรือมีความเป็นวิทยาศาสตร์ ข้อค้นพบที่ได้จึงมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ทั้งนี้หนึ่งในขั้นตอนการวิจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดนอกเหนือจากการกำหนดปัญหาวิจัยคือ การทบทวนวรรณกรรม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2552, หน้า 23) กล่าวได้ว่า งานวิจัยที่มีการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นอย่างดีประสบความสำเร็จไปกว่าครึ่งแล้ว (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2561, หน้า 11) เพราะเป็นขั้นตอนที่ทำให้นักวิจัยสามารถผลิตงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ ในบทความนี้จึงได้รวบรวมประเด็น “จงทำ” 10 ประการ และ “จงอย่าทำ” 8 ประการ เพื่อเป็นข้อพึงตระหนักแก่ผู้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม

คำสำคัญ: การทบทวนวรรณกรรม, การวิจัย, กระบวนการวิจัย

ABSTRACT

This article aims to provide “dos” and “don’ts” in the literature review process. It has been found that in order to acquire new knowledge and truth in academia, at present, research methods are commonly used. As research is a systematic process or a scientific method, the discoveries are accurate and reliable. In addition to determining the research question, reviewing of literature is considered as one of the most crucial steps in the research process (Nonglak Wiratchai, 2009, p. 23). This implies that a thorough and comprehensive literature review is a key to the successful research

study (Thirapat Serirangsan, 2018, p. 11) as it contributes to the quality of the research. This article presents a compilation of 10 “dos” and 8 “don’ts” in the literature review process as a consideration for future researchers.

Keywords: literature review, research method, research process.

บทนำ

บนโลกใบนี้ยังมีความรู้ความจริงหลากหลายประการที่ยังไม่ถูกเปิดเผย และโดยธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้มีสติปัญญา ย่อมพยายามแสวงหาความรู้ความจริงในสิ่งที่ตนสงสัย ซึ่งการวิจัยเป็นวิธีการในการเข้าถึงความรู้ความจริงได้อย่างเป็นระบบ มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยนั้นล้วนดำเนินการไปเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์คือความรู้ความจริงที่ผู้ศึกษาต้องการทราบอย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาหรือคำถามวิจัยด้วยวิธีการที่มีระบบระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งนักวิชาการมักเรียกกันว่า “เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์” ทั้งนี้ในกระบวนการวิจัยนั้น การทบทวนวรรณกรรมถือเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำวิจัย สถาบันการศึกษาบางแห่งถึงขั้นกำหนดเกณฑ์การทบทวนวรรณกรรมขั้นต่ำว่าต้องมีจำนวนเอกสารอ้างอิงไม่ต่ำกว่า 100 แหล่ง และมีจำนวนหน้าในการทบทวนวรรณกรรมไม่ต่ำกว่า 80 หน้า เพื่อเป็นหลักประกันว่านักวิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเป็นอย่างดีจนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่กำลังศึกษาแล้ว (ประเวศ มหารัตน์สกุล, 2561, หน้า 206) และนักวิชาการบางท่านเห็นว่าหากงานวิจัยชิ้นใดที่ขาดการทบทวนวรรณกรรมที่ดีแล้ว ไม่มีความจำเป็นต้องเปิดไปศึกษาในส่วนอื่น ๆ เพราะอนุมานได้ว่างานวิจัยชิ้นนั้นเป็นงานวิจัยที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญของโครงการวิจัยใด ๆ การทบทวนวรรณกรรมที่ดีหรือมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับความรู้ใหม่ ๆ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทฤษฎี ปิดพื้นที่สำหรับงานวิจัยที่มีการทำมาก่อนจำนวนมากแล้ว และเปิดพื้นที่สำหรับงานที่ยังคงมีความจำเป็นต้องทำวิจัย (Webster and Watson, 2002, p. xiii) ต่อไป

ผลของการทบทวนวรรณกรรมจะถูกนำไปใช้ได้หลายส่วนของกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การกำหนดสมมติฐานวิจัย การนิยามศัพท์เฉพาะ การออกแบบวิจัย การสุ่มตัวอย่าง การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการอภิปรายผลวิจัย (บุญมี พันธุ์ไทย, 2555, หน้า 42-43) นั่นคือหากพิจารณาเป็นบทของการวิจัยแล้ว โดยมากแล้วเนื้อหาหลัก ๆ ของการทบทวนวรรณกรรมจะถูกนำไปใช้ในการเขียนเนื้อหาอย่างเป็นรูปธรรมในบทที่ 2

ของการวิจัย และมีบางส่วนที่ปรากฏในบทที่ 1 บทที่ 3 และบทที่ 5 แต่จะทำหน้าที่แตกต่างกันไป (ประสพชัย พสุนนท์, 2555, หน้า 94)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการทบทวนวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการวิจัย ซึ่งผลของการทบทวนวรรณกรรมจะถูกนำมาเขียนนำเสนอในส่วนต่าง ๆ ของรูปเล่มวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทที่ 2 ซึ่งเป็นบทที่ว่าด้วยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการนำเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมนั้น ในความเป็นจริงยังพบปัญหาที่นักวิจัยนำเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการรวบรวมประเด็นที่นักวิชาการได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำในการทบทวนวรรณกรรม เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้กำลังดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและกำลังเขียนผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อใช้เป็นข้อพึงตระหนักเพื่อให้สามารถทบทวนวรรณกรรมได้ดียิ่งขึ้นและหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ควรทำในการทบทวนวรรณกรรม จึงเป็นที่มาของบทความเรื่อง “จงทำ” และ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม โดยผู้เขียนได้รวบรวมเป็นประเด็น “จงทำ” 10 ประเด็น และ “จงอย่าทำ” 8 ประเด็น

วัตถุประสงค์

เพื่ออธิบายสิ่งที่ “จงทำ” และ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม

สิ่งที่ “จงทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม

สิ่งที่พึงกระทำ ซึ่งผู้เขียนใช้คำว่า “จงทำ” ในการทบทวนวรรณกรรมนั้น ผู้เขียนได้รวบรวมมา 10 ประเด็น ดังนี้

1. จงทบทวนเฉพาะวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักวิจัยต้องการศึกษาจริง ๆ เท่านั้น (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2545, หน้า 61) เพราะแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ บนโลกใบนี้มีจำนวนมากมายมหาศาล มีทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักวิจัยกำลังสนใจศึกษา ดังนั้นนักวิจัยจึงพึงเลือกทบทวนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของนักวิจัยเท่านั้น โดยการพิจารณาว่าเอกสารที่ทำการทบทวนวรรณกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับงานของนักวิจัยหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากชื่อเรื่องวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา และประชากรที่ศึกษาในเอกสารนั้น (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531, หน้า 43)

2. จงทบทวนวรรณกรรมให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง (ประสพชัย พสุนนท์, 2555, หน้า 73) เพราะตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นสิ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม หากทบทวนวรรณกรรม

ไม่สอดคล้องกับตัวแปรและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ย่อมเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่างานวิจัยชิ้นนั้นผู้ศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีพอ หรือกล่าวได้ว่าเป็นงานวิจัยที่ไม่มีคุณภาพ

3. จงนำเสนอโดยมีการสังเคราะห์เนื้อหา โดยนำเนื้อหาต่าง ๆ มาสัมพันธ์เชื่อมโยงจัดแบ่งหมวดหมู่และรายละเอียด โดยเรียบเรียงเนื้อเรื่องให้สัมพันธ์ตามลำดับความสำคัญ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541, หน้า 24; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, หน้า 57; รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2545, หน้า 61) เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวได้ว่าเป็นการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยการย่อแล้วสังเคราะห์วรรณกรรมที่พบทวนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ศิริพงษ์ เสากายน, 2546, หน้า 31; อัญญา ณ ระนอง, 2554, หน้า 83) ซึ่งการจะกระทำการดังกล่าวได้ย่อมหมายถึงนักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนศึกษาเป็นอย่างดีแล้ว

4. จงใช้ถ้อยคำภาษาของนักวิจัยเอง ในการเขียนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2556, หน้า 70; กาสัก เต๊ะขันหมาก, 2553, หน้า 53; Fraenkel, Wallen & Hyun, 2019, p. 51) พึงตระหนักว่างานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นคืองานของตนเองมิใช่ของผู้เขียนคนอื่น แม้จะมีการนำงานของผู้อื่นมาอ้างอิงก็ควรปรับถ้อยคำภาษาให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกันทั้งเล่ม

5. จงอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความ แนวคิด หรือข้อมูลที่นักวิจัยไม่ได้เป็นคนเขียนเอง เพื่อเป็นเกียรติแก่เจ้าของแหล่งข้อมูลนั้น ๆ อีกทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกต่อผู้อ่านที่ต้องการทราบรายละเอียดของงานนั้น ๆ ให้สามารถติดตามศึกษาได้ (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2545, หน้า 62; ศรีเพ็ญ ทรัพย์มนชัย, มนวิกา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์, 2557, หน้า 22) ทั้งนี้การนำข้อความของผู้อื่นมาใช้ในการเขียนงานของตนโดยขาดการอ้างอิงถือเป็นการผิดจริยธรรมทางวิชาการ นักวิจัยควรตระหนักถึงการอ้างอิงเสมอ การอ้างอิงมากไปจะเป็นการดีเสียกว่าการขาดการอ้างอิง (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2019, p. 51) พึงตระหนักว่านักวิจัยจะต้องมีการอ้างอิงเสมอในการกระทำได้ดังต่อไปนี้ 1) การคัดลอกข้อความทั้งหมด (copying) ของผู้อื่นมาใช้ 2) การเรียบเรียงคำใหม่ (paraphrase) จากงานของผู้อื่น และ 3) การสรุปความ (summary) จากเนื้อหาของผู้อื่น (นิรัช สุตสังข์, 2559, หน้า 34; ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2556, หน้า 36; Babbie, 2010, p. 524) นั่นคือให้ยึดหลักง่าย ๆ ว่า ทุกครั้งที่เขียนอะไรลงไปในเอกสารและสิ่งนั้นมาจากความคิดของผู้อื่น ไม่ว่าจะนำมาเขียนในลักษณะใดก็ตาม ต้องอ้างอิงทุกครั้ง

6. จงกล่าวถึงวิธีการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ปีที่ทำการวิจัยในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้แสดงถึงความน่าเชื่อถือของงานวิจัยนั้น ๆ (รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2545, หน้า 61) สะท้อนให้เห็นถึงบริบทของงานวิจัยนั้น ๆ ว่า งานวิจัยแต่ละเรื่องได้ดำเนินการ

โดยใช้วิธีการอย่างไร เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใด ดำเนินการในปีใด เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ผู้อ่านในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของผลงานวิจัยนั้น ๆ ดังนั้นในส่วนนี้ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าในการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นักวิจัยอาจจับประเด็นโดยสร้างเป็นตาราง (ตัวอย่างดังตารางที่ 1) ระบุรายละเอียดของงานวิจัยที่ได้ศึกษา ทั้งชื่อผู้แต่ง ปี วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ตัวแปร และผลการศึกษา

ตารางที่ 1 การบันทึกผลการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องที่	ผู้แต่ง	ปี	วัตถุประสงค์	สมมติฐาน	วิธีการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่ม	เครื่องมือ	ตัวแปร	ผลการศึกษา
1.									
2.									

ที่มา: ปรับจาก ฉัตรสมัน พลตมิญโญ (2553, หน้า 130); ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557, หน้า 16)

7. จงใช้ภาษาในการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา ไม่ต้องตีความ (ศรีเพ็ญ ทรัพย์มันชัย, มนวิภา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์, 2557, หน้า 22) ใช้ภาษาที่เป็นทางการ การใช้ถ้อยคำภาษาที่ทวน หรือเข้าใจยาก หรือต้องตีความ แม้ວ່າงานวิจัยนั้นจะมีการทบทวนวรรณกรรมมาอย่างดี แต่การที่ผู้อ่านไม่เข้าใจในสิ่งที่นักวิจัยต้องการสื่อ ย่อมทำให้งานวิจัยชิ้นนั้นดูด้อยคุณค่าลง

8. จงใช้คำสละกตที่ถูกต้อง ทั้งชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ รวมถึงเนื้อหาต่าง ๆ ในเอกสารที่ทำการทบทวน (วรัญญา ภัทรสุข, 2557, หน้า 79) การใช้คำสละกตผิดไม่ว่าจะด้วยเหตุการณ์ พิมพ์ผิดโดยไม่รู้ตัวหรือการสำคัญผิดว่าต้องสละกตเช่นนั้น ยิ่งถ้าสละกตผิดมากเท่าใดอาจเป็นสิ่งสะท้อนความไม่เรียบร้อย ไม่รอบคอบ ไม่เป็นมืออาชีพของนักวิจัย และหากเป็นการสละกตผิดโดยการสำคัญผิดว่าสละกตเช่นนั้น อาจทำให้นักวิจัยถูกมองว่ามีความอ่อนด้อยทางภาษา อันอาจนำไปสู่การไม่ได้รับความเชื่อถือในงาน ดังนั้นจึงพึงหมั่นตรวจสอบคำสละกต หากคำใดไม่แน่ใจควรตรวจสอบกับพจนานุกรมทุกครั้ง

9. จงทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวิจัย และข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น (อรพรรณ คงมาลัย และ อัญญา ดิษฐานนท์, 2562, หน้า 69; สุกิตติ ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์, 2553, หน้า 71) โดยวรรณกรรมที่ทบทวนควรเป็นข้อเขียนหรือวรรณกรรมของผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 21) ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้นักวิจัยดำเนินการนั้นมักมีข้อมูลปรากฏอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ จำนวนมาก บางแหล่ง

มีความน่าเชื่อถือ บางแหล่งขาดความน่าเชื่อถือ (เช่น ข้อมูลในเว็บไซต์ที่คัดลอกข้อความต่อ ๆ กันมาโดยมิได้ระบุผู้เขียน หรือข้อความที่ถูกส่งต่อกันมาในไลน์กลุ่ม เป็นต้น) หากนักวิจัย ทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งที่ขาดความน่าเชื่อถือ ก็จะทำให้งานวิจัยของนักวิจัยขาดความน่าเชื่อถือไปด้วย

10. จงทบทวนวรรณกรรมทั้งของไทยและต่างประเทศ (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2563, หน้า 21) โดยสำรวจจากทุกแหล่งข้อมูล ไม่ใช่มุ่งเฉพาะบางแหล่งข้อมูลที่นักวิจัย หาได้ง่ายและสะดวกเท่านั้น (สุทิติ ชัตติยะ และวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์, 2553, หน้า 72) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทราบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนรอบด้าน

สิ่งที่ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม

สำหรับสิ่งที่นักวิจัยไม่พึงกระทำ หรือ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรมนั้น ผู้เขียนรวบรวมมา 8 ประเด็น ดังนี้

1. จงอย่านำทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้สืบค้นมาใส่ในเนื้อหาผลการทบทวนวรรณกรรม ของนักวิจัยทั้ง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยน้อยมาก (อัญชนา ณ ระนอง, 2554, หน้า 85) การมีข้อมูลปริมาณมาก ๆ ไม่ได้หมายถึงจะดีเสมอไป การทบทวนวรรณกรรมเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่ศึกษาและมีการจัดระเบียบอย่างดี จะเป็นการดีกว่า (Gay, Mills & Airasian, 2014, p. 84) หากสิ่งที่นักวิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมไม่ได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องที่ศึกษา ไม่สัมพันธ์กับกรอบแนวคิดในการวิจัย หรือไม่ได้นำไปใช้ในการวิจารณ์หรือเสนอแนะในการวิจัยของตนแล้ว ก็ควรตัดวรรณกรรมในส่วนนั้นออก เพราะการใส่ไว้จะแสดงความอ่อนด้อยทางวิชาการของนักวิจัย (ศรีรัฐ โกวงศ์, 2554, หน้า 30-31)

2. จงอย่าเขียนผลการทบทวนวรรณกรรมโดยรายงานผลการวิจัยเป็นเรื่อง ๆ เรียงละย่อหน้า โดยขาดการวิเคราะห์งานวิจัย ซึ่งนักวิชาการเรียกงานดังกล่าวว่าเป็นรายงานแบบขนมชั้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2552, หน้า 24; ประสพชัย พสุนนท์, 2555, หน้า 94) แบบแฟร้งค์เคินส์ไตน์ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, หน้า 58) แบบตัดปะ (พัชนี เขยจรรยา, 2558, หน้า 63) แบบตัดแปะ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, หน้า 58) แบบไม้ประดับ (ฐาปะนระ วงษ์สาธิตศาสตร์, พัน ฉัตรไชยยันต์ และกิริติ คชนทวา, 2561, หน้า 151) หรือแบบตามบุญตามกรรม (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2551, หน้า 64) การเขียนในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่างานวิจัยนั้นน่าจะด้อยคุณภาพ และไม่น่าจะต้องเสียเวลาอ่าน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2552, หน้า 24)

3. จงอย่าวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนเองมากกว่าที่จำเป็น เนื่องจาก

การทบทวนวรรณกรรมเป็นการสังเคราะห์ความรู้และผลการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ทั้งในลักษณะของข้อสรุปหรือข้อโต้แย้งที่ผู้อื่นได้กระทำให้ในอดีต มิใช่ของตัวนักวิจัยเอง ดังนั้นส่วนใดที่เป็นความเห็นของนักวิจัยเองต้องเขียนให้ผู้อ่านแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นความเห็นของนักวิจัยผู้ทบทวนวรรณกรรมเอง (อัญญา ณ ระนอง, 2554, หน้า 84; อีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2561, หน้า 11; ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2551, หน้า 78-79) ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถเสนอความเห็นของตนเองได้ในส่วนของกรอบแนวคิดและวิธีการวิจัยของตนเองว่าเหตุใดจึงเลือกหรือไม่เลือกตัวแปรที่งานวิจัยอื่น ๆ เคยใช้ในอดีต (อัญญา ณ ระนอง, 2554, หน้า 84) และรวมถึงในส่วนของการอภิปรายผลการวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 85-86)

4. จงอย่ากล่าวไว้ในเรื่องนี้ไม่มีผู้ใดเคยศึกษามาก่อน หรือกล่าวว่าคนแรกที่ศึกษาในเรื่องนี้คือใคร หรืองานวิจัยชิ้นแรกที่ทำในเรื่องนี้คือชิ้นใดและจัดทำในปีใด เว้นแต่ว่านักวิจัยจะมั่นใจว่าตนเองได้ค้นคว้าจากข้อมูลทุกแหล่งบนโลกใบนี้ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, หน้า 58)

5. จงอย่าใช้ข้อความที่แสดงว่ามีการทำวิจัยในเรื่องนี้น้อยหรือมากเกินไปจนเกินกว่าที่จะสรุปผลได้ เนื่องจากการสะท้อนให้เห็นว่านักวิจัยไม่ได้ทำความเข้าใจกับเรื่องที่ศึกษามากอย่างเพียงพอ (กาญจนา วัธนสุนทร, 2550, หน้า 69) จึงไม่สามารถสรุปผลได้

6. จงอย่ายอมรับหรือเชื่อในทุกสิ่งที่ถูกเขียนไว้ในเอกสารที่ทบทวน (วรัญญา ภัทรสุข, 2557, หน้า 79; ประสพชัย พสุนนท์, 2555, หน้า 93) โดยไม่มีการตรวจสอบ หรือขาดความคิดเชิงวิจารณ์ แต่นักวิจัยควรอ่านอย่างมีคำถามหรือข้อสงสัยในใจอยู่เสมอ แม้ว่าจะงานนั้นจะมีการตรวจสอบและคัดกรองมาลงพิมพ์แล้ว (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, 2552, หน้า 116) ก็ตาม

7. จงอย่าใช้เฉพาะเอกสารที่ล้าสมัยหรือเก่ามากแล้ว (วรัญญา ภัทรสุข, 2557, หน้า 79) เนื่องจากองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ในปัจจุบันมีการพัฒนาไปไกลกว่าในอดีตมาก หากนักวิจัยเลือกทบทวนวรรณกรรมจากเพียงเอกสารเก่าที่อาจล้าสมัย นั้นหมายถึงองค์ความรู้ที่ได้จะขาดความครอบคลุม หรือไม่ปัจจุบัน หรือไม่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปโดยปริยาย ด้วยเหตุประการนี้นักวิชาการหลายท่านจึงกำหนดเกณฑ์ในการทบทวนวรรณกรรมว่าจะต้องเลือกใช้เฉพาะเอกสารที่ทันสมัย เพียงแต่ระยะเวลาว่าไม่เกินกี่ปีนั้นยังมีความเห็นที่แตกต่างกันบ้าง เช่น บางท่านเห็นว่าไม่ควรย้อนหลังเกินกว่า 5 ปี บางท่านเห็นว่าไม่ควรเกิน 10 ปี เป็นต้น ซึ่งจุดประสงค์หลักประการหนึ่งคือการป้องกันปัญหาความไม่เป็นปัจจุบันขององค์ความรู้ที่จะได้จากการทบทวน อย่างไรก็ตามหากเอกสารบางอย่างแม้จะเก่าแต่เป็นงานที่เป็นต้นฉบับหรือเป็นงานที่มีคุณค่า ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาใช้ในการทบทวนได้ เพียงแต่ต้องมีการทบทวนเอกสารใหม่ ๆ ด้วย

8. จงอย่าทบทวนวรรณกรรมแบบฉาบฉวย เน้นความไว ง่าย ๆ เช่น การทบทวนวรรณกรรมโดยอ่านจากเฉพาะบทคัดย่องานวิจัยโดยมิได้พิจารณาจากเนื้อหาทั้งหมดของงานวิจัยนั้น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการอ่านจากงานวิจัยทั้งหมด การกระทำดังกล่าวไม่ผิดจริยธรรมทางวิชาการแต่ไม่เหมาะสม เนื่องจากบทคัดย่ออาจไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของงานวิจัยได้ การทบทวนจากบทคัดย่อจึงไม่ได้ให้ความรู้ทั้งหมดของงานวิจัย (พงษ์เทพ สันติกุล, 2561, หน้า 137) ทั้งนี้การอ่านเฉพาะบทคัดย่อ นักวิจัยสามารถกระทำได้ในช่วงของการพิจารณาเนื้อหาคร่าว ๆ ของงานวิจัย เพราะหากอ่านเนื้อหาของงานวิจัยจะใช้เวลามาก แต่เมื่อพิจารณาแล้วว่างานวิจัยชิ้นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยของนักวิจัยแล้ว จึงเริ่มดำเนินการศึกษาโดยละเอียด

สรุป

บทความเรื่อง “จงทำ” และ “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม ผู้เขียนได้รวบรวมประเด็น “จงทำ” 10 ประการ ได้แก่ 1) จงทบทวนเฉพาะวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักวิจัยต้องการศึกษาจริง ๆ เท่านั้น 2) จงทบทวนวรรณกรรมให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 3) จงนำเสนอโดยมีการสังเคราะห์เนื้อหา 4) จงใช้ถ้อยคำภาษาของนักวิจัยเอง 5) จงอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความ แนวคิด หรือข้อมูลใด ๆ ก็ตามที่นักวิจัยไม่ได้เป็นคนเขียนเอง 6) จงกล่าวถึงวิธีการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง ปีที่ทำการวิจัย 7) จงใช้ภาษาในการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา ไม่ต้องตีความ 8) จงใช้คำสะกดที่ถูกต้อง 9) จงทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือ และ 10) จงทบทวนวรรณกรรมทั้งของไทยและต่างประเทศ

สำหรับ สิ่ง “จงอย่าทำ” ในการทบทวนวรรณกรรม ผู้เขียนรวบรวมมา 8 ประการ ได้แก่ 1) จงอย่านำทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้สืบค้นมาใส่ในเนื้อหาผลการทบทวนวรรณกรรม 2) จงอย่าเขียนผลการทบทวนวรรณกรรมโดยรายงานผลการวิจัยเป็นเรื่อง ๆ เรื่องละย่อหน้า โดยขาดการวิเคราะห์งานวิจัย 3) จงอย่าวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นของตนเองมากกว่าที่จำเป็น 4) จงอย่ากล่าวว่าในเรื่องนี้ไม่มีผู้ใดเคยศึกษามาก่อน หรือกล่าวว่าคนแรก que ศึกษาในเรื่องนี้คือใคร 5) จงอย่าใช้ข้อความที่แสดงว่ามีการทำวิจัยในเรื่องนี้น้อยหรือมากเกินไปจนเกินกว่าที่จะสรุปผลได้ 6) จงอย่ายอมรับหรือเชื่อในทุกสิ่งที่ถูกเขียนไว้ในเอกสารที่ทบทวน 7) จงอย่าใช้เฉพาะเอกสารที่ล้ำสมัยหรือเก่ามากแล้ว และ 8) จงอย่าทบทวนวรรณกรรมแบบฉาบฉวย เน้นความไว ง่าย ๆ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นข้อพึงตระหนักในการทบทวนวรรณกรรมของผู้อ่านที่กำลังทบทวนวรรณกรรมเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัย

นักวิจัยที่ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมควรนำประเด็น “จงทำ” ที่ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อทบทวนวรรณกรรม และในขณะเดียวกันควรนำประเด็น “จงอย่าทำ” ไปใช้เป็นหลักในการหลีกเลี่ยงในการทบทวนวรรณกรรม ผู้เขียนเชื่อว่า จะทำให้การทบทวนวรรณกรรมของนักวิจัยมีคุณภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามพึงตระหนักว่าการจะทบทวนวรรณกรรมได้อย่างมีคุณภาพนั้น นอกจากประเด็นที่ได้หยิบยกมาอธิบายแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าประสบการณ์ในการลงมือทบทวนวรรณกรรมก็มีส่วนเช่นเดียวกัน ซึ่งในประเด็นนี้คงต้องอาศัยการอ่านงานที่มีคุณภาพของผู้อื่นอยู่เสมอ ๆ และดำเนินการวิจัยเรื่อย ๆ เพื่อจะได้ซึมซับการเขียนและวิธีการทบทวนวรรณกรรมที่มีคุณภาพไปโดยปริยาย ซึ่งต้องใช้เวลาและความมุมานะของผู้ทบทวนวรรณกรรมเอง

บรรณานุกรม

- กาญจนา วัฒนสุนทร. (2550). บทที่ 3 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. ใน *ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัย* (หน้า 41-74). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กาสัก เต๊ะชันหมาก. (2553). *หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ฉัตรสมน พฤตมิถุน. (2553). *หลักการวิจัยทางสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดี มั่นคงการพิมพ์.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). แนวทางการทบทวนวรรณกรรมสำหรับงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา. *วารสารนักบริหาร*, 34(1), หน้า 11-22.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ตาก: โพรเจ็คท์ ไฟฟ์.
- ฐาปะนะ วงษ์สาริตศาสตร์, พัน ฉัตรไชยยันต์ และกิริติ คชนทวา. (2561). การทบทวนวรรณกรรมกับการกำหนดโครงร่างงานวิจัยด้านการสื่อสาร. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 37(2), หน้า 149-174.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2552). *เทคนิคการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครราชสีมา: โชคเจริญมาร์เก็ตติ้ง.

- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2561). หน่วยที่ 5 การทบทวนวรรณกรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์** (หน้า 1-69). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2552). **วิจัยและสถิติ: คำถามชวนตอบ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรัช สุดสังข์. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2555). บทที่ 3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง. ใน **ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา** (หน้า 39-47). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ประเวศ มหารัตน์สกุล. (2561). **แนวคิด หลักการและกระบวนการวิจัย: เชิงปริมาณ คุณภาพ และผสมวิธี การเขียนวิทยานิพนธ์**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). **การวิจัยการตลาด**. กรุงเทพฯ: ท็อป.
- พงษ์เทพ สันติกุล. (2561). **การวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมสำหรับนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงาน สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). **การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัชนี เขยจรรยา. (2558). **การวิจัยเชิงปริมาณทางนิเทศศาสตร์**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). **การวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2545). **วิธีวิจัยการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์.
- วรัญญา ภัทรสุข. (2557). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2556). **การวิจัยการโฆษณา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศรีเพ็ญ ทรัพย์มนชัย, มนวิกา ผดุงสิทธิ์ และนภดล ร่มโพธิ์. (2557). **การวิจัยทางธุรกิจ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ฟิสสิกส์เซ็นเตอร์.
- ศรีรัฐ โกวงศ์. (2554). **ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โครงการศิลปศาสตรมหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ภาคพิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.
- ศิริพงษ์ เสภาภาน. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. (2563). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุทธิ ชัตติยะ และวิไลลักษณ์ สุจิตตานนท์. (2553). *แบบแผนการวิจัยและสถิติ*. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮาส์.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อรพรรณ คงมาลัย และอัญญา ดิษฐานันท์. (2562). *เทคนิควิจัยด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัญญา ณ ระนอง. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัย*. กรุงเทพฯ: แสงสว่างเวิลด์เพรส.
- Babbie, Earl. (2010). *The practice of social research* (12th ed). Belmont, CA: Wadsworth, Cengage Learning.
- Fraenkel, Jack R., Wallen, Norman E., & Hyun, Helen H. (2019). *How to design and evaluate research in education* (10th ed.). New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Gay, Lorraine R., Mills, Geoffrey E., & Airasian, Peter W. (2014). *Educational research: Competencies for analysis and applications* (10th ed.). New York, NY: Pearson Education.
- Webster, Jane, & Watson, Richard T. (2002). Analyzing the past to prepare for the future: Writing a literature review. *MIS Quarterly*, 26(2), pp. xiii-xxiii.